

สาระสำคัญจากการประชุม “พลังเครือข่ายการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21”
วันที่ 30-31 มีนาคม 2555 ณ โรงแรมราม่า การ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

การจัดประชุม “พลังเครือข่ายการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21” จัดขึ้นเพื่อนำเสนอข้อค้นพบจากชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ (1) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความรู้จากผลการวิจัย และ(2) เพื่อพัฒนาและสานสัมพันธ์ของเครือข่ายทั้งส่วนกลางและพื้นที่เพื่อร่วมกันสนับสนุนการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ มี 4 หน่วยงานร่วมจัด ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ และสถาบันรามจิตติ กลุ่มเป้าหมายคือ ภาศเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ และนักวิจัยประมาณ 300 คน จากรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจริงทั้ง 2 วัน มีจำนวน 480 คน ประกอบด้วย สพฐ. (สพป./สพม./ส่วนกลาง) จำนวน 184 คน, นักวิจัย 15 จังหวัด จำนวน 165 คน, แขกรับเชิญจากมหาวิทยาลัยและศส. จำนวน 67 คน, สกว. จำนวน 21 คน, มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ จำนวน 19 คน, วิทยากร จำนวน 18 คน และสถาบันรามจิตติ จำนวน 6 คน ซึ่งคาดหวังว่าผู้เข้าร่วมประชุมจะได้ประกายความคิดและแรงบันดาลใจในการระดมสรรพกำลังและสร้างการเปลี่ยนแปลงในแต่ละพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน กิจกรรมการประชุมทั้ง 2 วัน เป็นดังนี้

วันที่ 30 มีนาคม 2555: ภาคเช้า

- **วितทัศน์:** พลังเครือข่ายการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21
- **เปิดประชุม:** ศ.ดร.สวัสด์ ต้นตรรัตน์ ผู้อำนวยการ สกว.
- **มุมมอง สกอ.:** ดร.วราภรณ์ สีหนาท รองเลขาธิการ กกอ./ ผู้แทน รมว.
- **พลังเครือข่าย: บทบาทมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาโรงเรียนและเครือข่ายในพื้นที่**

ผู้เล่าประสบการณ์:

- (1) ผศ.นอ.ดร.ธงชัย อยู่ญาติวงศ์ ม.แม่ฟ้าหลวง
- (2) ผศ.ดร.เรขา อธิวงค์ มรภ.กำแพงเพชร
- (3) ดร.ฤทธิไกร ไชยงาม ม.มหาสารคาม
- (4) ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ มรภ.เพชรบุรี
- (5) ผศ.ดร.ประโยชน์ คุปต์กาญจนกุล มรภ.สุราษฎร์ธานี

ผู้อภิปรายสะท้อนมุมมอง:

- (1) ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร
- (2) ศ.ดร.ประสาท สีบคำ
- (3) รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ

ผู้ดำเนินรายการ: ดร.เจ็จันท์ จงสถิตอยู่

วันที่ 31 มีนาคม 2555: ภาคเช้า

- **ปาฐกถาพิเศษ “ก้าวต่อไปของเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชนไทยสู่ศตวรรษที่ 21”:** ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช
- **สรุปภาพรวมและโอกาสในอนาคต:** ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย
- **บทเรียนจากการปฏิบัติและการสานต่อ “การสร้างเครือข่ายในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา”:** ทีม Facilitator โครงการครูเพื่อศิษย์ มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์

วันที่ 30 มีนาคม 2555: ภาคบ่าย

- **พลังการเรียนรู้: การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู&เด็ก**

ผู้เล่าประสบการณ์:

- (1) ครูอรุณวรรณ กลั่นกลิง ร.ร.ท้ายหาด
- (2) ครูสุรนนท์ พันธุ์สมบูรณ์ ร.ร.บ่อแก้ววิทยา
- (3) ครูเพ็ญศรี ใจกล้า ร.ร.เชียงใหม่พิทยาคม
- (4) ครูกัมปนาท ดวนจันทิก ร.ร.เมืองยางศึกษา
- (5) ครูสมนึก ชูปานกลีบ ร.ร.วัดเพ็ญ (วิเทศราษฎร์วัฒนา)

ผู้อภิปรายสะท้อนมุมมอง:

- (1) ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช
- (2) ศ.สุมน อมรวิวัฒน์
- (3) รศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์

ผู้ดำเนินรายการ: ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ

- **key messages จากเวทีกับบทบาทสนับสนุนของ สพฐ.:**

นายอนันต์ ระวังทุกข์ รองเลขาธิการ กพฐ.

วันที่ 30 มีนาคม 2555: ภาคค่ำ (19.00-21.00น.)

- **กิจกรรมกลุ่มตามความสนใจ**

ห้องที่ 1 เชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับคณิตศาสตร์และวิชาอื่น

โดย ดร.อดิชาติ เกตตะพันธุ์ LLEN เชียงใหม่

ห้องที่ 2 บูรณาการศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสู่สาระการเรียนรู้

โดย LLEN เพชรบุรี และ LLEN พิษณุโลก

ห้องที่ 3 สนุทริยสนทนา: แลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนโครงการ

โดย รศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สาระสำคัญจากกิจกรรมแต่ละช่วง ขอนำเสนอเป็น 8 ส่วน ดังนี้

1 คุณภาพการศึกษาไทย โดย ศ.ดร.สวัสด์ ตันตระกูลรัตน์ ผู้อำนวยการ สกว. ได้กล่าวในช่วงเปิดการประชุม ดังนี้ **ปัญหาคุณภาพการศึกษาสะท้อนให้เห็นได้จาก** ผลการทดสอบต่างๆ เช่น PISA อยู่อันดับ 50 จาก 65 ประเทศ, สอบ O-NET ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 30% “30%” หมายความว่า มีนักเรียนครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมดได้คะแนนน้อยกว่า 30 คะแนน และอีกครึ่งหนึ่งได้มากกว่า 30 คะแนน, และได้ยินมาว่า ผลการสอบ TOEFL ของคนไทยได้คะแนนน้อยกว่าคนลาว **รากของปัญหา** มาจาก (1) **ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องของครูในการสอน Student-centered** (2) **การเลื่อนตำแหน่งของครู ไม่ได้ใช้ผลสัมฤทธิ์เด็ก** แต่ใช้งานวิจัย/ผลงานวิชาการ ซึ่งเป็น load งานพิเศษของครู ทำให้ความเอาใจใส่ของครูที่มีต่อเด็กน้อยลง (3) **ปัญหาคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism)** ที่มีอยู่ในหลายวงการ ซึ่งในวงการศึกษา เช่น นักเรียนคัดลอกงานจาก Internet แบบ cut & paste, นักศึกษาจ้างคนอื่นทำวิจัย, ครูอาจารย์จ้างทำผลงานวิชาการ (4) **การวางหลักสูตรไม่เหมาะสม** เช่น ไม่สอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ แต่ให้เด็กเรียนแบบธรรมชาติ ให้เขียนตามความคิด/ Idea ของเด็ก โดยไม่ให้ความสนใจว่าจะถูกต้องตามโครงสร้างหรือไวยากรณ์หรือไม่ (5) **การใช้ ICT ของนักเรียน ส่งผลให้เกิดปัญหาติดเกมและติด ICT** (6) **ปัญหายาเสพติดและการพนัน** เมื่อเกิดปัญหาเช่นนี้จะโทษใคร?? ดูเหมือนจะไม่มีเจ้าภาพรับผิดชอบโดยตรง ปัญหาจึงถูกปล่อยปละไป แม้จะมีข่าวที่สร้างความหวังว่า เด็กไทยได้เหรียญทอง/ ชนะการแข่งขันระดับนานาชาติ แต่ก็ไม่มากพอ ในส่วนของ สกว. ได้นำการวิจัยไปปรับใช้ในแวดวงการศึกษา เช่น ที่จังหวัดยโสธร สตูล ได้เด็กได้ตั้งโจทย์และค้นหาคำตอบเอง, มีโครงการยุววิจัยทั้งยุววิจัยยาวพาราและยุววิจัยประวัติศาสตร์, มีโครงการครูเพื่อศิษย์โดยมูลนิธิสตรี้-สฤชดีวงศ์, โครงการ LLEN เกิดขึ้นจากการมองเห็นปัญหาและโอกาสในการระดมทุนในพื้นที่ จึงสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษา 15 มหาวิทยาลัยที่อยู่ใน 15 จังหวัด เป็นแกนหลักในการดำเนินการ และได้ดำเนินการมา 2 ปี จนเกิดการประชุมครั้งนี้ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง สพฐ. สกว. มูลนิธิสตรี้-สฤชดีวงศ์ สถาบันรามจิตติ ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และเครือข่ายต่างๆ ร่วมกันจัดขึ้น

2 ความเชื่อมโยงกับนโยบาย สกอ. โดย ดร.วราภรณ์ สีหนาท รองเลขาธิการ กกอ. ได้กล่าวชื่นชมในผลการดำเนินงาน และเห็นว่า **สอดคล้องกับทิศทางของ สกอ. ที่สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเป็นแกนหลัก** ตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว ซึ่งมีกลุ่มเครือข่ายมหาวิทยาลัยและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนประเทศ เช่น โครงการ 1 มหาวิทยาลัย 1 จังหวัด

มหาวิทยาลัยก็ดึงเข้ามาร่วมในโครงการ หรือสำนักงานอันเป็นที่ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยก็ดึงเข้ามาช่วยในการจัดค่ายภาษาจีน อังกฤษ และ ICT, **มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี** ดำเนินการตามปรัชญา “คลังสมองของท้องถิ่น” ของมหาวิทยาลัย หาเครือข่าย

3 พลังเครือข่าย: บทบาทมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาโรงเรียนและเครือข่ายในพื้นที่ เป็นการเสวนาเกี่ยวกับวิธีการสร้างเครือข่ายในโครงการ LLEN และแนวทางการพัฒนาต่อไปของแต่ละมหาวิทยาลัย ดำเนินการเสวนาโดย ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ผู้ประสานงานชุดโครงการ LLEN (1) **วิธีการสร้างเครือข่าย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงใช้การเข้าไปขอความร่วมมือจากองค์กรเครือข่ายต่างๆ โดยทำหนังสือไปขอช่วยเชิญมารับประทานอาหารและหารือร่วมกัน** ประสานเครือข่ายจากที่มหาวิทยาลัยมีสายสัมพันธ์เดิมอยู่ก่อนแล้ว เช่น ผู้แทน CP เป็นกรรมการ

ภายในพื้นที่ก่อน ได้ประสานกับนายอำเภอเมือง และร่วมกันพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดย**ชูประเด็นที่เป็นมรดกล้ำค่าของท้องถิ่น** คือ สกูลช่างเมืองเพชร นำมาวิเคราะห์สู่การจัดการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือของภูมิปัญญาท้องถิ่น, **มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี** สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการเชิญชวนและให้**อาสาสมัคร** เน้นให้นักวิจัย “**ลงพื้นที่**” ส่วนเครือข่ายนอกโรงเรียนได้**เชิญชมรมนักศึกษาเข้าร่วมพัฒนา** **เชิญชวนอาจารย์ลงพื้นที่ด้วยกัน** เริ่มต้นจากกลุ่มแกนนำที่เข้าใจกลุ่มเล็กๆ ก่อน เช่น ชวนกลุ่มคุณป้ามาแจกหนังสือเด็ก ปรากฏว่าคุณป้าไม่เพียงแต่แจกหนังสือ ยังสอนการอ่าน เลี้ยงข้าว และให้การบ้านเด็กๆ ไปปฏิบัติเพื่อจะกลับมาตรวจการบ้านในครั้งหน้า, **มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร** **มุ่งเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มครู** วิทยาศาสตร์ ต่อยอดชมรมครูวิทยาศาสตร์ **เน้นให้คิด ให้เรียนรู้จากครูเก่ง ให้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำกิจกรรม**และเตรียมการสอนสำหรับนำไปใช้ได้จริงในการสอน, ส่วน **มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**ได้เครือข่ายด้วยการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการระหว่าง อาจารย์มหาวิทยาลัย อบจ. และโรงเรียน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน **(2) ก้าวต่อไปของมหาวิทยาลัย** **มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง** จะเดินต่อตามปรัชญา “ปลูกป่า สร้างคน” ของมหาวิทยาลัยโดยจะใช้ประโยชน์สิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ และนำการพัฒนาครูที่ใช้ problem-based learning ขณะนี้ได้บรรจุโครงการพัฒนาครูไว้ในแผนปฏิบัติการปี 2556 แล้ว, **มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**จะสานต่อโดยผนวกกับโครงการครูสอนดี, **มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**จะร่วมกับ อบจ.ในการพัฒนาโรงเรียนในการดึงชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม, **มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร**และ**มหาวิทยาลัย**

มหาสารคามจะดำเนินการต่อด้วยเครือข่ายครูเพื่อศิษย์

4 มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิต่อบทบาทมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาโรงเรียนและเครือข่ายในพื้นที่ มีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ให้ความคิดเห็นต่อการเสวนา “พลังเครือข่าย: บทบาทมหาวิทยาลัย..” ดังนี้

4.1) ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาและกรรมการกำกับทิศทางชุดโครงการ LLEN สะท้อนความคิดใน 2 ส่วน ส่วนแรก สิ่งที่ได้เห็นคือความเชื่อมต่อของระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตาม อัยาศัย รวมทั้งความเชื่อมต่อของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา, เห็นความหลากหลายของผู้ร่วมดำเนินการถือเป็น Network of good idea และเป็น Change Agent, ได้เห็นการศึกษาไทยเปลี่ยนจาก Inbreeding (อยู่แต่ในองค์กรของตนเอง, ไม้มีความหลากหลาย) เป็น Outbreeding (มีความหลากหลาย, แข็งแรง) ซึ่ง LLEN ทำให้เห็น และเห็นว่าการศึกษาคควรทำทั้ง **Networking** และ **Outbreeding** จะช่วยให้ **การศึกษาไม่ลอยตัวจากสังคม** สำหรับการก้าวไปข้างหน้าของการพัฒนาต่อ **ควรมุ่งไปที่การค้นพบจิตวิญญาณของตนเอง** อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ การเริ่มต้นด้วยจิตจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และหากทำด้วยจิตวิญญาณก็จะส่งผลให้ทำต่อเนื่อง ทิศทางต่อไปควรใช้กลไกของเครือข่ายความร่วมมือขยายเข้าไปสู่ทั้งมหาวิทยาลัย นำไปสู่**การจัดการศึกษาฐานจังหวัด (Province-based Education)** แต่จะไม่ง่ายเพราะข้ามระบบ ข้ามแห่งใน ศธ. ซึ่ง**มหาวิทยาลัยจะต้องเป็นแกนหลักในการเชื่อมทั้งอาชีวศึกษา สพฐ. และเอกชน** เพราะขณะนี้ผู้กำหนดชะตากรรมประเทศไม่ได้อยู่ที่คนวัยเรียน แต่อยู่ที่คนวัยทำงาน 40 ล้านคน ดังนั้น จะต้องดึงผู้เล่นอื่นเข้ามาในการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาการศึกษาจะ**ต้องเน้น Area-based เป็น** **โครงการจัดการศึกษาที่คำนึงถึง supply change** เช่น จังหวัดภาคอีสานอาจศึกษามันสำปะหลัง จังหวัดทางภาคใต้

ทำการศึกษาทางพารา จังหวัดทางภาคกลางศึกษาเรื่องข้าว เป็นต้น การจัดการศึกษาจะต้องตอบโจทย์ท้องถิ่นและผูกโยงกับปากท้องด้วย

4.2) ศ.ดร.ประสาธ สืบคำ อดีตประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สะท้อนความคิดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่า **จะต้องลบบอบ/เส้นแบ่งระหว่าง 3 เสาหลักคือ สกอ. สพฐ.และ สอศ.**

โดย สกอ.ต้องช่วยโรงเรียนมัธยมศึกษา จะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่ link อยู่กับมหาวิทยาลัย จะได้คะแนน PISA สูง เช่น โรงเรียนสาธิต, จะพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ มีทักษะของ

การเป็นครูมืออาชีพ เพราะหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือ ครู, ในการสร้างเครือข่ายจำเป็นต้องใช้กรรมเก่า อันได้แก่ บารมีหรือทุนเดิมที่เคยสั่งสมมา และการแสวงหาภาคีใหม่จะต้องตอบโจทย์สังคมและชุมชนในพื้นที่นั้นๆ เช่น มหาวิทยาลัยสุรนารี ให้ความสนใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เพลงโคราช นำปัญหาของคนในชุมชนมาวิจัย เช่น มันสำปะหลัง

4.3) รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรพร อดีตรองผู้อำนวยการ สกว. และอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและการใช้ PBL ในประเด็นการพัฒนาครูเห็นว่า **“กระบวนการจุ่มตัว”** ให้ได้สัมผัสจริงมีความจำเป็นมากต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมครู จากประสบการณ์พบว่าครูมีอัตรา

สูงมากและมีลักษณะไม่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ดังนั้น **ครูจึงควรเปลี่ยนที่จะใช้เมตตาและใช้การอดทนอดกลั้นที่จะคอยตั้งคำถามและไม่บอกคำตอบให้นักเรียน** ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบ PBL เห็นว่าควรแตกต่างกันระหว่างระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ระดับประถมศึกษาควรใช้ในการปลูกฝังคุณลักษณะ (Characteristics) และระดับมัธยมศึกษาเน้นสาระที่เข้มข้น เช่น โครงการยูววิจัย

เศรษฐกิจชุมชน เป็นโครงการที่ช่วยให้นักเรียนได้มองมุมกว้างและเรียนแบบค้นคว้า ทำให้มีความเข้าใจทั้งเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การวัดและประเมินผลเพื่อเป็นหลักฐานของการเรียนรู้ได้ใช้วิธีการให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิดออกมา สำหรับการนำ PBL ไปใช้ในระดับอาจารย์มหาวิทยาลัยและครู สพฐ. พบว่าอย่างน้อยมาก เพราะยังไม่เปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน การสอนยังเป็นการ “ป้อน” อยู่ ซึ่งการจะทำให้**เปลี่ยนกระบวนการสอนจะต้องใช้วิธี Outbreeding และการเรียนรู้แบบ “จุ่มตัว”**

5) พลังการเรียนรู้: การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูและเด็ก เป็นการเสวนาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ LLEN ใน 3 ประเด็นคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และแนวทางพัฒนาต่อเนื่อง ดำเนินการเสวนาโดย ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ กรรมการกำกับทิศทางชุดโครงการ LLEN ซึ่งแต่ละประเด็นได้รับการบอกเล่าจากครูที่ร่วมเสวนา ดังนี้

5.1) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู ครูอรุณวรรณ ร.ร.ท้ายหาด เห็นว่า**ครูมีพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงมาก** อันเป็นผลมาจากวิทยากร (อาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล) ที่ทำให้ครูเปลี่ยน ด้วยการให้ลงมือปฏิบัติ ไม่เน้นบรรยาย ไม่มีช่องว่างในการสื่อสารระหว่างกัน เป็นการอบรมที่ต่อเนื่องยาวนานพบกันทุกเดือน ครูรู้สึกเป็นญาติพี่น้องกัน ไม่แบ่งค่ายแบ่งสี นอกจากนั้นเขตพื้นที่ให้การสนับสนุนดี (ผอ.สมยศ ศิริบรรณ) รวมทั้งชุมชนให้ความสนใจโรงเรียนและเข้าร่วม อันเป็นผลจากการที่ครูพาเด็กลงพื้นที่ชุมชน, ครูสุรนนท์ ร.ร.บ่อแก้ววิทยา เห็นว่า 10 กว่าปีของการเป็นครูเพิ่งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันของครูวิทยาศาสตร์ ได้มาคิดร่วมกันว่ามีปัญหาอะไร โดยอาจารย์ มรภ.กำแพงเพชรได้กระตุ้นครูด้วยคำถาม ตนเองจึงจับจุดของการตั้งคำถามนี้ไปใช้กับเด็ก จึงเป็นการ

เปลี่ยนแปลงที่วิธีการตั้งคำถาม, ครูเพ็ญศรี ร.ร.เชียงใหม่พิทยาคม เดิมมีความคิดว่า “จะเอาอะไรกับครูอีกหนอ” รู้สึกมีดมนเหมือนเมฆดำปกคลุม เมื่อถูกกระตุ้นด้วยคำถาม จึงทำให้เปลี่ยนวิธีการประเมินเด็ก และเมื่อได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเป็นชุมชนการเรียนรู้/ PLC ทำให้ได้เทคนิคการสอนจำนวนมาก, ครูกัมปนาท ร.ร.เมืองยางศึกษา เห็นว่าตัวเองเปลี่ยนพฤติกรรม การสอน ได้รับการยอมรับ และมีความสามารถมากขึ้น

5.2) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน สิ่งที่ครูสังเกตเห็นว่านักเรียนเปลี่ยนไปเมื่อครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเอง ดังนี้ ครูสุรนนท์เห็นว่าเด็กมีความตั้งใจที่จะสอบ O-NET มากขึ้น, ครูอรุณวรรณเห็นว่าเด็กมีความสุข สนุก คิดเอง ทำเอง เรียนแบบลงมือปฏิบัติ ส่วนครูกัมปนาท ครูสมนึก และครูเพ็ญศรีเห็นด้วยว่าเมื่อครูเปลี่ยนเด็กจะเปลี่ยนจริงๆ

5.3) แนวทางพัฒนาต่อเนื่อง ครูสุรนนท์

เห็นว่า จะใช้แนวทางที่ได้รับจากโครงการ LLEN คือ ใช้สิ่งต่างๆรอบตัวมาสอน ให้เด็กคิด ไม่บอกคำตอบ เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ และจะยังคงพบกันต่อเนื่องทุกเดือนเช่นเดิม ซึ่งเห็นว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดีกว่าการอบรมในห้องแอร์เย็นๆ ดังเช่นที่ผ่านมา ส่วนครูเพ็ญศรี ครูสมนึก ครูอรุณวรรณ และครูกัมปนาทก็ยืนยันเช่นกันว่าจะพัฒนาต่อเนื่องต่อไป

ช่วงท้าย ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ ได้สรุปว่า เป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนเจตคติและเปิดใจ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วย (1) การยอมรับซึ่งกันและกัน (2) ความเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการ เป็นพี่เป็นน้องกัน (3) การใช้คำถามกระตุ้น (4) การอดทนรอคอยฟังเสียงของเด็ก (5) ต้องสร้างศรัทธาขึ้นทั้งศรัทธาต่อวิชา ศรัทธาต่อครู และศรัทธาต่อตัวของเด็กเอง (6) นวัตกรรมพัฒนาครู วิทยากรพัฒนาครูจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีคิดวิธีทำงาน รูปแบบวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาครูต้องโดนใจครูและทำทนายครู ซึ่งมีปัจจัยเอื้อ ได้แก่ เรื่อง/ประเด็นที่ให้ต้องทำให้ครูเห็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง, ให้อิสระครูในการคิดสร้างสรรค์, เป็นไปตามความพร้อมของครูแต่ละคน, มีการนิเทศติดตามแบบกัลยาณมิตร ต่อเนื่อง และบ่อย สุดท้ายเมื่อครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเชื่อมไปสู่ชีวิตประจำวัน เกิดความศรัทธา และเห็นความสำคัญของการสอน ส่งผลให้เด็กมีความสุข เด็กมีความตั้งใจ เด็กมีจิตอาสา มีความมั่นใจและภูมิใจมากขึ้น ครูได้ความชื่นใจจากการชื่นชมของศิษย์ ซึ่งถือเป็นกำไรของครู นอกจากนั้น จะเห็นว่าเมื่อโรงเรียนเปิดประตูสู่ชุมชนจะทำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทั้งความคิด กำลังใจ งบประมาณ และอื่นๆ อีกมากมาย

๖ มุมมองผู้ทรงคุณวุฒิต่อการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูและเด็ก มีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ให้ความคิดเห็นต่อการเสวนา “พลังการเรียนรู้: การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูและเด็ก” ดังนี้

6.1) ศ.สุมน อมรวิวัฒน์ ราชบัณฑิตและกรรมการกำกับทิศทางชุดโครงการ LLEN ได้ยกบทกวีของอังคาร กัลยาณพงศ์ "อนิจจนาเสียดาย ฉันทำชีวิตหายเสีย ครั้งหนึ่ง ครึ่งที่หายนั้นลึกซึ้ง มีน้ำผึ้งบุหงาลัดดาวัลย์" โดย ศ.สุมน ได้ดัดแปลงบทกวีของ อังคาร กัลยาณพงศ์ โดยเขียนขึ้นใหม่ว่า “อนิจจนาเสียดาย การศึกษาไทยขาดไปเสีย ครั้งหนึ่ง” และสะท้อนใจว่า การศึกษาไทยแห้งแล้ง โดดเดี่ยวเป็นอย่างยิ่ง แต่พบว่า

LLEN เป็นโครงการทางการศึกษาที่สร้างพลัง เดินด้วยใจของทั้งอาจารย์ ครู นักเรียน และผู้รู้ต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการเดินด้วยใจที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เน้นการหนุนเสริมการพัฒนาครู การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ พัฒนาชีวิต พัฒนาสถาบัน และพัฒนาโรงเรียน ให้เข้มแข็ง เป็นทั้ง Learning Organization และ Healthy Organization อย่างเช่น เมื่อเรารู้ว่าโรงเรียนป่วย เราก็เรียกครูมา รักษา มาอบรม ครั้งละ 100 คน 1,000 คน ถือเป็นความสูญเสียเปล่า ไม่มีพลัง พบว่า ครู 4 แสนคนไม่สามารถเคลื่อนประเทศได้

หรือเคลื่อนไหวไม่เร็วเท่าที่ควร สำหรับวิธีการที่โครงการ LLEN ใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นคิดรวม ไม่คิดแยกส่วน เมื่อได้ฟังครูแล้วเห็นว่า (1) **เป็นการปฏิรูปการฝึกหัดครู** เป็นกระบวนการพัฒนาคุณานาจารย์กับครู ขยายโลกกว้างสู่ความจริง เป็นแบบกัลยาณมิตร จับคู่ให้ศึกษาวิจัย ให้หนุนเสริมกัน ให้ได้วิชาการจากการปฏิบัติจริง ส่งผลให้อาจารย์มหาวิทยาลัยสามารถสอนนักศึกษาได้จากการปฏิบัติจริง การฝึกหัดครูจะต้องเปลี่ยนแปลงแบบ training by action ไม่ใช่แบบ training by talking (2) **เป็นการพัฒนาครูโดยเปลี่ยนสายอำนาจ** ถ้าทำโดย ศ.ครูไม่กล้าค้าน โครงการ LLEN ทำให้เปลี่ยนจากการคิดแบบโดดเดี่ยว (ฟุ้งซ่าน) เป็นการร่วมคิดกันเป็นเครือข่าย (งอกงาม) (3) **เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้มาสู่ชีวิตผู้เรียน** รวมทั้งเห็นพ้องว่าเราขาดหน่ออ่อนทางด้านวิทยาศาสตร์จำนวนมาก กล่าวโดยสรุปว่าโครงการ LLEN ช่วยสร้างคำ 2 คำ ให้เกิดขึ้นคือ **“แรงบันดาลใจ”** และ **“กำลังใจ”** ซึ่งนับวันจะหาได้ยากในสังคมไทย

6.2) รศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์ อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นผู้ที่ มีประสบการณ์การบริหารจัดการโครงการพัฒนาครูและนักเรียนของ สกว. ประมาณ 10 ปี ได้สะท้อนสิ่งที่สังเกตเห็นคือ **เมื่อพี่เลี้ยงเปลี่ยน ครูก็เปลี่ยน** จากประสบการณ์การทำโครงการร่วมกับโรงเรียน พบว่า มีโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จตามโครงการเพียง 50% ส่วนที่ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะ **อุปสรรคอยู่ที่ความไม่รู้ไม่เข้าใจของผู้บริหารโรงเรียน** การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้จาก LLEN เกิดจากพลังเครือข่าย แรงบันดาลใจ ความท้าทาย และการเห็นเด็กเปลี่ยนแปลง และพบว่า **การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กลุ่มครูสามารถทำให้ครูเปลี่ยนทุกครั้ง** เห็นว่าครูมีแรงใจ ซึ่งถือเป็นการเคลื่อนไปสู่ **การปฏิรูปการศึกษาด้วยพลังแรงบันดาลใจ อัน**

ได้มาจากเครือข่าย ไม่ใช่จากกระทรวงศึกษาธิการ **การเปลี่ยนแปลงได้ด้วยพลังด้านดี ด้วยคำพูดที่ชื่นชม และด้วยกระบวนการยกจิตวิญญาณ** กรณีตัวอย่าง เรื่องการสอนโครงการ ครูเปลี่ยนแปลงเมื่อครูเห็นลูกศิษย์ทำโครงการได้ เช่น ที่โรงเรียนตะละใส จ.สตูล โรงเรียนสอนเด็กทำโครงการ ทำได้ดีมาก และเป็นโครงการที่แตกต่างจากที่กระทรวงศึกษาธิการทำ เมื่อทดลองขยายการสอนโครงการเช่นนี้ไปสู่ครูในโรงเรียนอื่น

ได้ใช้วิธีฝึกปฏิบัติ โดยภาคเข้าให้พี่เลี้ยงสอนให้ดู ภาคบ่ายให้ครูเดิมลงมือทำเองโดยมีพี่เลี้ยงช่วยดู ให้ครูสอนโครงการอย่างเข้มข้น เน้นกระบวนการ ไม่สนใจผลของโครงการ ให้ฝึกทักษะๆ ๆ และเน้นทักษะการยอมรับคนอื่นด้วย ซึ่งทักษะ/กระบวนการถือเป็นจุดบอดของการศึกษาไทย จากประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาครูในโครงการต่างๆ พบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ทีมของครูจะผสมด้วยครู 2 วัย (อาวุโส และหนุ่มสาว) จะมีพลังมากกว่าโรงเรียนนั้นมีครูเพียงวัยเดียว การพัฒนาครูต้องพัฒนาที่จิตใจใช้จิตปัญญา กระบวนการกลุ่ม และการฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ เช่น โครงการที่สงขลา เขต 3 ได้สอนครูให้คิดทำวิจัยซ้อนไปกับการให้เด็กทำโครงการ จะทำให้ครูเห็นความสัมพันธ์ เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการเห็นเด็กก่อนเปลี่ยนแปลง รวมทั้งได้เห็นครูเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่มั่นใจ 100% เพราะมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กระบวนการโครงการช่วยสร้างจิตสำนึกของคนได้ จึงอยากชวนผู้บริหารโรงเรียนลงมาสอนบ้าง (ผู้ฟังปรบมือสนั่น) เพราะปัจจุบัน ผู้บริหารโรงเรียนไม่สอน ไม่รู้เรื่อง จึงเป็นผู้ทำที่ทำตามอำนาจ ไม่ค่อยได้เห็นผู้นำทำตามความต้องการของสังคม จึงอยากฝากครูว่า อย่าคาดหวังกับระบบมากนัก ควรเห็นลูกศิษย์ว่ามีความสำคัญกับเรามากกว่าระบบ หากเราคิดและทำเพื่อศิษย์มากๆ จะทำให้ระบบเปลี่ยนแปลงได้

6.3) ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ประธานคณะกรรมการกำกับทิศทางชุดโครงการ LLEN เห็นว่า การปฏิรูปการศึกษาควรอยู่และเกิดที่โรงเรียนมากกว่าที่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโครงการ LLEN ได้เคลื่อนระดับล่างระดับพื้นที่ โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกน การดำเนินการของมหาวิทยาลัยทั้ง 15 แห่ง ไม่เหมือนกัน แต่เกิดผลให้เห็นถึงแรงบันดาลใจและความมั่นใจ เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียน จากครูทำงานโดดเดี่ยวมาเป็นครูทำงานเป็นทีม จากครูผู้รู้มาเป็นครูผู้เรียน เป็นการเรียนรู้จากศิษย์และเรียนรู้จากการชี้แนะของอาจารย์มหาวิทยาลัย ให้รู้จริงจากการทำเอง การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ยากให้เป็นเพียงการเกิดแรงบันดาลใจชั่วคราว แต่ต้องการได้แรง

บันดาลใจแบบไฟสุ่มชอบ ไม่ใช่แบบไฟไหม้ฟาง ดังนั้น จึงต้องรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในพื้นที่ จะทำให้มีพลังและทรัพยากรในพื้นที่จำนวนมาก แต่ต้องมีกลไกหนุนเสริมที่ดี ซึ่งพบว่าประเด็นด้านการศึกษา สุขภาพ และการศาสนา จะมีความง่ายที่จะเชิญชวนคนมามีส่วนร่วม สำหรับก้าวต่อไปของการทำงานต่อจากโครงการ LLEN ถือเป็นโจทย์ที่ต้องคิดอย่างมากของพื้นที่ และ สพฐ. โดยเฉพาะ (1) **จะเปลี่ยนวิธีบริหารจัดการอย่างไรให้เป็นพลัง** เช่น จะหาทาง capture การดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ทั้ง 15 แห่ง ใน 15 จังหวัด แล้วหาทางให้เกิดขึ้นในจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ (2) **การศึกษาต้องไม่ top down ต้องไม่ใช้อำนาจ** หากใช้อำนาจจะเป็นการลดทอนพลัง เพราะพลังแรงบันดาลใจจะเกิดขึ้นได้ ต้องบริหารจัดการแบบ Empowerment จึงจะเป็นการปฏิรูประบบการศึกษาไทยจริง (3) **ครูสำคัญที่สุด** ครู(ที่มีแรงบันดาลใจ เอาใจใส่เด็ก และมีวิธีการสอนที่ถูกต้อง) สำคัญกว่าเครื่องมือ/สื่อ และปัจจัยสำคัญคือ แรงบันดาลใจของเด็กในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องสอนน้อยๆ ให้เด็กเรียนรู้อะไร ครูจะดูว่าสิ่งที่เด็กจำเป็นต้องเรียนคืออะไร ซึ่งครูจะต้องรวมทีมกันทำ Professional Learning Community (PLC) ในการกำหนดว่าเด็กจำเป็นต้องเรียนอะไร เมื่อได้แล้ว ให้นำไปสอน และนำผลที่ได้มาเรียนรู้ร่วมกัน สรุปว่าไม่มีอะไรสำคัญกว่า “ครู” และไม่มีอะไรสำคัญกว่า “แรงบันดาลใจ”

7 **key messages จากเวทีกับบทบาทสนับสนุนของ สพฐ.** โดย **นายอนันต์ ระวังทุกข์** รองเลขาธิการ กพฐ. ได้สะท้อนมุมมองที่ได้จากเวทีเสวนาและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมเห็นว่าการดำเนินงานโครงการและผลที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการศึกษาของชาติและการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งได้เห็น (1) **เป็นรูปแบบวิธีการหนึ่ง และเป็นนวัตกรรมการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติด้วยพลังเครือข่าย** ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของ สพฐ. ที่ใช้มหาวิทยาลัยเป็นเครือข่ายในการพัฒนาโรงเรียน ดังเช่น การศึกษาเพื่อการมีงานทำที่ สพฐ. ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทำอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้ผู้เรียน นอกจากนั้น ก็สอดคล้องกับ สพฐ. ที่ได้ใช้เครือข่าย อบจ. เข้ามามีส่วนร่วม ดึงชุมชนเข้ามาร่วมมากขึ้นทำให้ชุมชนเห็นทิศทางที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีกรณีให้เห็นบ่อยขึ้นว่า ชุมชนต่อต้านและกดดันผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ไม่มีคุณภาพให้ออกจากพื้นที่ เรื่องเครือข่ายในพื้นที่ที่เข้มแข็งมีความจำเป็น ซึ่ง สพฐ. ได้ส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น มีเสอเพลอโมเดล เป็นต้น (2) **ไม่เห็นว่าเป็นเพียงครูเท่านั้นที่สำคัญที่สุด แต่ผู้บริหารโรงเรียนยังสำคัญที่สุดด้วย** เพราะเป็นบุคคลที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียน สร้างแรงบันดาลใจ และหล่อหลอมพลังครู จากการประเมินครูพบว่า พบครูที่ไม่สนใจงาน มากกว่า 50% อันเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนปล่อยปละละเลย ซึ่ง สพฐ. ได้ผลักดันแก้ไขโดยให้เขตพื้นที่ใช้ระบบนิเทศการศึกษา ให้เกิดการนิเทศภายในที่เข้มแข็งในโรงเรียน ขณะนี้ได้จัดกลุ่มคุณภาพโรงเรียน A B C สำหรับกลุ่มอ่อน (C) ที่มีจำนวนมาก ได้ให้เขตและศึกษานิเทศก์ดูแลโรงเรียนกลุ่ม C อย่างใกล้ชิด (3) **เครือข่ายภายในต้องเข้มแข็ง** โจทย์สำคัญคือ ทำอย่างไรเครือข่ายภายในจึงจะเข้มแข็งและจะเป็นปรับปรุงคุณภาพ ซึ่ง สพฐ. ได้ส่งเสริมให้ครูรวมตัวกันและมีกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน เช่น ชมรมครูภาษาไทย (4) **มหาวิทยาลัยก็ต้องปรับเปลี่ยนตนเองด้วย** จากประสบการณ์การทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัย เช่น การอบรมพัฒนาสมรรถนะครูหรือการพัฒนาครู พบว่ามหาวิทยาลัยยังไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการ ยังเป็นแบบดั้งเดิม ซึ่งการพัฒนาครูที่ได้ผลมากกว่าแบบเดิม มหาวิทยาลัยควรจะไปนิเทศช่วยเหลือที่ระดับโรงเรียน นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยควรพัฒนาคุณภาพในฐานะสถาบันผลิตครู จะต้องพัฒนานักศึกษาที่จะมาเป็นครูให้มีคุณภาพจริง ซึ่งถ้า “ต้นทาง” เตรียมคนมาดี ก็จะช่วยและเกื้อหนุนให้การใช้ครูของ สพฐ. ในช่วง “กลางทาง” มีประสิทธิภาพมากขึ้น (5) **การนำไปใช้** จากการที่ได้เรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นจากโครงการนี้ จะได้นำแนวคิดต่างๆ ไปใช้ในการสร้างความเข้มแข็งในระดับห้องเรียน โดยมุ่งไปที่ถึงคุณภาพครูและนักเรียน

8 **ปาฐกถาพิเศษ “ก้าวต่อไปของเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชนไทยสู่ศตวรรษที่ 21”** โดย **ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช** ประธานคณะกรรมการกำกับทิศทางชุดโครงการ LLEN ได้เสนอความคิดเพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ต่อเนื่อง ดังนี้

8.1) การทำงานต้องต่อเนื่อง ระยะยาว โดยใช้เครื่องมือ 4 ตัว คือ (หนึ่ง) เครือข่ายในพื้นที่ อาจเป็นระดับจังหวัด/อำเภอ (สอง) หนุนเสริมด้วยเครือข่ายชาติ (สาม) เป็นแบบเครือข่ายเปิด มีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกัน และ (สี่) มีเป้าหมายเดียวกัน (shared purpose) เพื่อให้บรรลุ learning outcomes ของ 21st century skills ที่ดีขึ้น

8.2) การทำงานเครือข่ายในพื้นที่ ควรมีลักษณะไม่เป็นทางการ เป็นความสัมพันธ์แนวราบ เกิดจากการสร้างและจัดการร่วมกันเองในพื้นที่ ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ไม่แบมือจากส่วนกลาง มิเช่นนั้น เป้าหมายจะบิดเบือน และทำให้พลังหดหายไป

8.3) เครือข่ายในโรงเรียนเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและส่งผลมากที่สุด ต้องส่งเสริมให้ครูรวมตัวกันทำงานเป็นทีม เป็น

PLC เอง ไม่ใช่การบังคับ เพื่อร่วมกันสร้าง learning outcomes ของเด็ก ให้ความสนใจเด็กที่เรียนอ่อน พัฒนาให้เขาเรียนทันเพื่อน การรวมกลุ่มกัน เช่นนี้จะทำให้ครูกลายเป็นนักเรียนที่จะเรียนรู้วิธีที่จะเป็นครูฝึก ฝึกให้นักเรียนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุทักษะสำคัญที่จะเป็นพื้นฐานชีวิตในอนาคต ให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจ ครูจะเข้าไปสู่วัฒนธรรมของการทำงานแบบ learning by doing และ team learning จึงควรร่วมกันกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนดำเนินการเช่นนี้ แล้วจะไม่มีครูคนใดโดดเดี่ยว

8.4) หลักการของ PLC ดำเนินด้วยคำถาม 4 ข้อ (หนึ่ง) ต้องการเห็นเด็กได้ “ทักษะ” และ “ความรู้ที่จำเป็น” อะไรบ้าง ต้องเลือกเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ คำถามนี้ไม่ใช่ตั้งขึ้นมาลอยๆ แต่ต้องมาจากการรู้จักเด็กก่อน ต้องลงศึกษาให้ถึงเด็กแต่ละกลุ่มและแต่ละคน อย่าคิดตามตำรา ต้องคิดตามสิ่งที่เรารู้จักเด็ก (สอง) รู้ได้อย่างไรว่าเด็กได้จริง หรือได้เรียนรู้จริงๆ อย่างที่เราต้องการอยากให้เห็น ข้อนี้เป็นคำถามเพื่อหาวิธีการประเมินทักษะที่แท้จริง (สาม) ทำอย่างไรกับเด็กบางคนที่ไม่ได้/เรียนไม่ทันเพื่อน ซึ่งต้องร่วมกันคิด และใช้เวลาปกติในการแก้ไข จึงต้องยืดหยุ่นเวลาเพื่อแก้ไขให้ได้ (สี่) ทำอย่างไรกับเด็กบางคนที่ยังแกล้งหนีไปก่อนแล้ว

8.5) จุดเน้น 21st century skills 4 หมวดหลัก หมวดที่ครูช่วงชั้นควรเน้น 3 หมวดคือ ทักษะชีวิตทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) ทักษะการเรียนรู้ (Learning and Innovation Skills) ทักษะ ICT (Information Media and Technology Skills) ส่วนครูเน้นวิชา ควรเน้นสาระความรู้ (Core Subject and 21st Century Themes)

8.6) หลักการสำคัญของ 21st century skills คือ (หนึ่ง) teach less learn more เน้นการเรียนรู้ของเด็ก ไม่ใช่เน้นการสอน (สอง) เรียนให้บรรลุ 21st century skills ไม่หยุดอยู่ที่วิชา ต้องเปิดโอกาสให้เด็กลองนำไปใช้บ่อยๆ จนเกิดเป็นทักษะ (สาม) เรียนเป็นทีม เน้นการร่วมมือทำงานเป็นทีม ให้มีทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการเคารพผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร (สี่) สอบในสิ่งที่ต้องการให้บรรลุ ต้องวัดและประเมินที่ทักษะ และให้สัดส่วนของน้ำหนักการทดสอบเพื่อพัฒนามากๆ ไม่ใช่สอบเพื่อได้-ตก

8.7) บทบาทของครูและผู้บริหารโรงเรียนในการทำ PLC ครูจะเรียนรู้กันในในกลุ่มสาระของตนเองในโรงเรียน และการเรียนรู้กับเพื่อนครูต่างโรงเรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีใจจดจ่ออยู่ที่ learning outcomes ของนักเรียน หาทางส่งเสริมการวัด learning outcomes เป็นระยะๆ สนับสนุนทรัพยากรและแสวงหาทรัพยากรในพื้นที่มาทำ PLC เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนและครู และจะต้องสร้างเป้าหมายที่ปลายทาง และรายทาง โดยนำมาพูดสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งชื่นชม เฉลิมฉลองเมื่อโรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายรายทางในแต่ละระยะ

8.8) การขับเคลื่อนเครือข่ายระดับชาติ กำหนดจัดงาน Thailand National Forum for 21st Century Learning (TNF21CL) เป็นประจำทุกปี เป็น KM สำหรับ 21st Century Learning เป็นการขับเคลื่อนด้วย Success Story Sharing โดยค้นหา Success Story ทำเป็น VDO เปิดงาน เชิญมานำเสนอแบบเรื่องเล่าและโปสเตอร์ มีหนังสือรวมเรื่องเล่าที่มีผู้ตีความ มีห้องฝึกทักษะที่ต้องการ มี website มีจดหมายข่าว การดำเนินการจะให้มีการตั้งคณะทำงานยกร่าง Learning Outcomes ตามแนวทางของ 21st century skills ออกแบบวิธีการประเมิน (Assessment) โดยองค์ประกอบของคณะทำงานยกร่างนี้ จะต้องเป็นคนนอกวงการครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 50% เมื่อได้ร่างออกมาแล้ว จะใช้ ICT ช่วย เป็น open access forum และ

จะได้พัฒนา learning outcomes and assessment guideline ต่อไป เมื่อได้ร่างทักษะที่ต้องการและกระบวนการฝึก จะเป็น การจัดอบรมทักษะครูฝึก และพี่เลี้ยงครูฝึก โดยเชิญครูที่มีผลงานเด่นเข้าร่วม และจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง

สรุปการพัฒนาต่อไป จะเป็นการทำงานเครือข่ายในพื้นที่ ใช้เครื่องมือ 4 ตัว เน้น 21st century skills ใช้ project-based learning ให้เรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ ใช้ PLC และ KM เป็นกระบวนการขับเคลื่อน รวมทั้งการสร้างครูฝึก การจัด PLC ครูฝึก การพัฒนาทักษะครู ทั้งทักษะการเป็น facilitator การประเมินทักษะ 21st century และจำเป็นต้องมีหน่วยจัดการ/ ส่งเสริมที่เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินการ

๑) สรุปภาพรวมและโอกาสในอนาคต โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รอง ผอ.สกว. และกรรมการกำกับทิศทางชุด โครงการ LLEN ได้บอกถึงความคิดเบื้องหลังและทิศทางโครงการ LLEN ดังนี้ (1) เปรียบเป้าหมายของการพัฒนาเด็กตั้งแต่ต้น สำหรับปาเป้า ถ้าปาเข้าใกล้จุดศูนย์กลางมากก็จะได้คะแนนมาก จุดศูนย์กลางในที่นี้คือเด็ก และวงรอบที่ใกล้เด็กมากที่สุดก็คือ

ครู ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาจึงต้องลงไปที่ครู ไม่ใช่เน้นไปที่วงนอกสุด เช่น ที่ โครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ (2) กลไกปรับระบบการศึกษา จากระบบเดิม เมื่อรับเด็ก เข้าสู่ระบบการศึกษาก็มีการใส่ทั้งเงิน คน วิชาการ เข้าไปสู่ระบบด้วย พบว่า เรามี ข้อจำกัด ไม่สามารถเพิ่มทั้งเงิน และคนเข้าไปในระบบเดิมได้อีก จึงเป็นที่มาของ โครงการ LLEN ที่จะใช้มหาวิทยาลัยเป็นแกน ในการเติมเงิน คน วิชาการ เข้าไปสู่

ระบบ ซึ่งเป็นหนทางใหม่ จากผลโครงการLLEN เห็นว่า จำเป็นที่จะต้องออกแบบระบบใหม่ จากระบบ training เป็น “ระบบ coaching” มีมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยง ที่จะต้องเข้าไปทำ Needs Assessment และ Potential-based development ดังที่มหาวิทยาลัยในโครงการ LLEN ทำ ซึ่งจะทำให้การเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัย อปท. โรงเรียน และคุณภาพเด็ก ของแต่ละพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ (3) เป้าหมายที่ตัวเด็ก เน้น 3C คือ Creativity, Critical Skills, และ Character Building ส่วนการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายในอนาคต ควรใช้เครือข่าย ควรใช้ PLC และปรับกลไกเชิงพื้นที่ และเชิงระบบ แบบ area-based ที่จะตอบโจทย์ของพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งของกลไกในพื้นที่ โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกนที่จะสร้างคน สร้างความรู้ ความท้าทาย คือ การเชื่อมโยงและอุดช่องว่างของทั้งคน ทุน และความรู้

10) บทเรียนจากการปฏิบัติและการสานต่อ “การสร้างเครือข่ายในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา” โดยทีม Facilitator โครงการครูเพื่อศิษย์ มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ ได้แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็น 15 กลุ่ม ตามจังหวัดที่เข้าร่วม ให้ล้อมวง

เล่าเรื่อง 2 ประเด็น คือ (1) เล่าสิ่งดีๆ ที่เป็นความสำเร็จจากการปฏิบัติ/ lesson learned และ (2) แนวทางการขับเคลื่อนต่อไป รวมทั้งให้ประเมินแนวโน้มของโอกาสที่จะประสบ

ความสำเร็จ โดยให้แต่ละกลุ่มให้คะแนนตนเอง ด้วยคะแนน 1-5 โดยมี Facilitator เข้าไปเป็นผู้ดำเนินการพูดคุยของสมาชิกแต่ละกลุ่ม ผลการประชุมกลุ่ม เช่น บทเรียนของการทำงานเครือข่ายจะต้องให้ทุกภาคส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้องมีความสำคัญเท่าเทียมกัน, ต้องประสานผลประโยชน์ร่วมกัน ด้วยกัน เป็นแบบ WIN-WIN, พุดชื่นชม ยกย่องกันตลอดเวลา, และหมั่นประชุมประเมิน ติดตามสม่ำเสมอ เป็นต้น ส่วนผลการประเมินโอกาสสำเร็จพบว่า ส่วนใหญ่มั่นใจว่าจะสามารถดำเนินการสานต่อให้สำเร็จได้อย่างราบรื่น

ผู้สรุป: พัทธ์ชัย โสถถยามคม

นักวิชาการศึกษา สำนักพัฒนาวัตกรรมการจัดการศึกษา สพฐ.
และทำหน้าที่พิธีกรประจำวันการประชุมครั้งนี้

